

Un aspecte oblidat de l'etnobotànica és el que fa referència a l'edat infantil. Molts motius hi contribueixen, alguns de particulars com el fet que els mateixos informants han crescut i ara són adults, i d'altres de comuns a tota l'etnobotànica. Revisant la literatura hem trobat dos articles publicats no fa gaire que tracten el tema de l'etnobotànica infantil. Aquí en fem un petit resum per despertar la vostra curiositat. L'un tracta la part mengívola i l'altre la part més lúdica.

ETNOBOTÀNICA INFANTIL

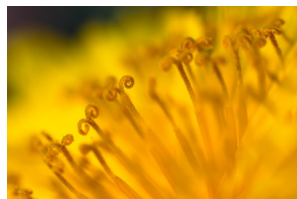
Les publicacions sobre l'etnobotànica i els seus aspectes relacionats són ingents. Inclouen treballs de camp cada cop més extensos i precisos, recerques on s'intenta validar científicament els efectes suggerits per les plantes usades tradicionalment, publicacions on es reflexiona sobre els medicaments tradicionals i la globalització, o les problemàtiques al voltant de la divulgació i la utilització dels coneixements tradicionals d'una cultura específica, així com treballs que s'interroguen sobre l'essència de la pròpia disciplina.

Un aspecte, però, queda oblidat, el que fa referència a les edats infantil i juvenil. Les relacions que moltes persones, generació rere generació, han tingut de petites amb les plantes i la natura, que han estat l'origen d'experiències i records que les acompanyen per sempre i que són evocadors d'un món idíl·lic i fantasiós, que les han ajudat a créixer, a madurar, a aprendre a viure, mereixen la nostra atenció.

Dues publicacions ens introdueixen en aquest camp i ens porten cap a temps que molts de nosaltres recordarem.

ETNOBOTÀNICA INFANTIL MENGÍVOLA

Aquells aliments silvestres d'infants i adolescents.

Autor:
Daniel Climent Giner, Carles Martín Cantarino, Emilio Laguna Lumbreras
Revista Mètode, 80, 16-25
(2013) Universitat de València

<http://metode.cat/revistes-metode/document-revis-tes/etnobotanica-infantil-mengivola.html>

Per començar us proposo una petita endevinalla:

*Quin és l'arbre que fa fruita més petita
que un ciuró?*

*Primer és verda, després groga i per últim
com un carbó.*

"Des de mitjans del segle passat assistim a una mena de buidatge progressiu de la memòria col·lectiva d'allò que anomenem etnobotànica". Així comença un article interessant que fins aquí no cridaria l'atenció si no fos per la paraula que segueix: infantil.

L'etnobotànica infantil pràcticament ha desaparegut. Fa referència a una època en que pràcticament es vivia al carrer. La relació dels infants amb les plantes agafava molts aspectes de la seva vida i era alhora una font d'aprenentatges complementaris i, en algunes ocasions, bàsics per al seu desenvolupament tant físic (complement alimentari en temps de penúria) com psicomotor, emocional o social. Per tant era polifacètica, comprenia menjars, jocs, instruments musicals, rituals de trànsit en les etapes vitals, etc. És una relació amb l'entorn que no tornea a tenir d'adult, reflexionen els autors.

Afegeixen que, desgraciadament, "l'abandó del món rural, trencar la transmissió oral intergeneracional ha creat una separació amb aquell món tant física com emotiva i afectiva."

Els autors es qüestionen, tractant-se del coneixement d'una fase de la vida i no d'una situació estable, si la gent ha analitzat els propis comportaments etnobotànics de la seva infantesa, ja que els joves d'ara no els tenen. Això presenta un problema metodològic: es pot plantejar estudiar ara una etnobotànica infantil? La resposta és negativa, i aleshores s'adonen que encara poden trobar informadors, com ells mateixos, que formen part de l'última generació que a la infantesa ha crescut al món rural. Els autors són, però, adults, per tant es referiran a aquesta etnobotànica des de la perspectiva d'un adult que recorda quan era infant.

No és un treball exhaustiu de camp, és un exercici de records i de reflexió. Els testimonis van carregats de components emotius situats al llindar de la nostàlgia per la pèrdua d'un món idealitzat, el de la infància.

Ens parlen, no de gastronomia, sinó de gastrofonia, "dels sabers, sentiments i plaers associats a allò que es menja; de com s'han fet servir aquests aliments al llarg del temps i de l'espai, de les causes bioquímiques i fisiològiques subjacents, de les parts literàries i pictòriques implicades [...]".

Llegint l'article, reviuem les esgarrinxades de les bardisses quan anàvem a collir mores (*Rubus ulmifolius*), recordarem fruites no comercialitzades, difícils de trobar com els murtrons (*Myrtus communis*), els lledons (*Celtis australis*), els gínjols (*Ziziphus jujuba*), podrem retrobar menges suculentes als marges dels camins amb el fruits dolços de les malves (*Malva sylvestris*), i ens adonarem de com de rica ha estat la nostra relació amb el món vegetal.

És un article molt amè i fàcil de llegir, on ens retroben amb costums ja oblidats, amb sensacions perdudes i emocions antigues, és un retrat, enfocant amb una lent macro cada detall de l'experiència que et transporta al passat viscut o imaginat.

JUGANT AMB LES PLANTES

Etnobotànica infantil lúdica.

Autor:
Daniel Climent Giner, Carles
Martín Cantarino, Emilio
Laguna Lumbreras
Revista Mètode, 95, 36-43
(2017) Universitat de
València.

<http://metode.cat/revistes-metode/article/jugant-amb-les-plantas.html>

"En general els estudis d'etnobotànica han focalitzat l'atenció en els oficis i necessitats dels adults [...], aquests coneixements han entrat en un procés de pèrdua accelerada atribuïble a causes diverses [...]. El distanciament ha estat referencial, més que físic, ja que els que viuen al camp han perdut l'etnobotànica com a part de l'imaginari col·lectiu generador de coneixement, un aspecte en què la pèrdua ha estat més evident és en el lligam amb el món infantil i l'adolescència."

L'etnobotànica lúdica "se centra en aquells jocs infantils que tenen relació amb les plantes i ens ensenyen què ens serà útil a la nostra vida adulta. No planteja cap retorn a un passat fantasiosament idíl·lic sinó que recopila usos i costums relacionats amb les plantes a unes determinades edats."

És un enfocament més racional que el de l'article anterior, i més filosòfic. Fa una separació entre l'etnobotànica que combina l'aspecte lúdic amb el desenvolupament psicomotor, observacional i admiratiu, pròpiament entreteniment o *paidia*, i el de trànsit al món adult, on el comportament juganer combina amb aprenentatges, rituals i valors de caràcter social, com ara la manufactura i construcció, l'ornamentació, la caça, la lluita, els ritmes i la música (la *paideia*). Aquest article se centra en la primera d'aquestes etnobotàniques.

Ens retorna als jocs amb les espigues del margall bord (*Hordeum murinum*), o com d'importants eren els elements naturals com el vent, còmplice necessari per a alguns d'aquests jocs. Ens rememora l'admiració que provoca a la quitxalla la resistència a l'aire i observar la caiguda dels cossos; les activitats com fer volar el que anomenaven helicòpters, les sàmares o fruits alats de l'*Acer negundo*; els jocs amb les flors dels *Antirrhinum* o les tiges dels *Equisetum* que ens ajuden a desenvolupar la psicomotricitat fina. Ens recorden l'atracció del soroll produït en rebentar els calzes inflats dels colitxos (*Silene vulgaris*), o la juguesca d'esclafar la poncella de rosella (*Papaver rhoeas*) per desvetllar el color que amaga: gall o gallina? Fer girar els calzes endurits de l'eucaliptus (*Eucalyptus globulus*) permet ensinistrar les pinces digitals. També existeixen jocs amb les flors de nit (*Mirabilis jalapa*) que combinen equilibri i precisió.

Tot i que aquests jocs no poden competir amb l'oferta lúdica actual, sí que poden complementar-la. Permeten tenir contacte amb el món natural i alhora contribueixen al desenvolupament emotiu i psicomotor.

L'article acaba amb el desig d'haver incrementat el conjunt de recursos per gaudir amb fills, nets o alumnes, encara que sigui a l'hort escolar, al pati o en un solar abandonat si no tenim ocasió d'anar al camp.

I la resposta: lledó

Montse Gispert Negrell és metgessa, ha cursat estudis de fitoteràpia, plantes medicinals i aromateràpia a la Universitat de Montpeller i d'homeopatia a la Universitat de Barcelona. Ha desenvolupat la seva activitat com a metgessa homeòpata i fitoterapeuta i actualment exerceix com a pediatra a la sanitat pública. Ha col·laborat en la divulgació de la fitoteràpia, plantes medicinals i etnobotànica en el Gremi d'Herbolaris de Catalunya i la Universitat de Girona entre altres entitats. [Més ...](#)